ИЮЛЬ 26
1939 во
№ 103 (1066)
ДОНЫС 10 ур.

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ ВЛКСМ КОМИ ОБКОМ ДА СЫКТЫВКАРСА ГОРКОМ

МУДЗЛЫТӦГ НУӦДНЫ АНТИРЕЛИГИОЗНӦЙ ПРОПАГАНДА

Антирелигиознӧй пропаганда ем коммунистическӧй воспитание уджлӧн торйӧдны позьтӧм юкӧн.

Социализмлӧн победа, уджалысь йӧзлӧн зажиточнӧй, культурнӧй олӧм решительнӧя орӧдісны религиялысь вужъяссӧ миян странаын. Но капитализмлӧн пережитокъяс йӧз сознаниеын, а сы лыдын и религиознӧй предрассудокъяс, миян абу на нӧшта дзикӧдз бырӧдӧма. Уджалысь йӧзлӧн отст лӧй юкӧн пӧвсын эмӧсь нӧшта енлы эскысьяс. Быдсяма суевериеяс, знахарство, религиознӧй обычайяс эмӧсь нӧшта уналаын.

Тайӧ пережитокъяс пырӧны тшӧтш и томйӧз пӧвсӧ. Унаысь нӧшта встречайтчӧ сэтшӧм фактъяс, кор томйӧз, да весиг комсомолецъяс, празднуйтӧны религиознӧй праздникъяс, нуӧдӧны религиознӧй обычайяс.

Рели иознӧй пережитокъяс венӧм, коммунистическӧй мировоззрение вӧсна тыш—зэв ыджыд политическӧй важность мог. Тайӧс не долженӧсь вунӧдны комсомольскӧй организацияяс. Оз позь вунӧдны сійӧ, мый религиознӧй предрассудокъяса йӧз кокниа вермасны сюрны вражескӧй влияние улӧ.

Но миян лоӧ признайтны, мый антирелигиознӧй удж уна комсомольскӧй организацияяс нуӧдӧны зэв омӧля. Торъя комсомольскӧй веськӧдлысьяс антирелигиознӧй пропаганда нуӧдӧмын асьныс бездеятельность оправдывайтӧны сійӧн, мый быттьӧ сійӧ удж некодкӧд нуӧдны. Тайӧ дзик невернӧй мӧвпалӧм. Религиознӧй пережитокъяс нӧшта эмӧсь, и сэні, кӧні омӧль миян антирелигиознӧй удж, активизируйтӧны ассьыныс уджысӧ церковникъяс.

Миян сиктъясын зэв этшалаын уджалӧны Воинствующӧй безбожник союз организацияяс. Таысь мыжыс ыджыда водӧ комсомольскӧй организацияяс вылӧ. Колӧ котыртны колхозъясын СВБ организацияяс, отсавны налы население пӧвсын паськыд воспитательнӧй удж нуӧдӧмын.

Церковникъяс, мракобесъяс быдногыс зільӧны кыскыны ас доpаныс томйӧзӧс, челядьӧс. Комсомолецъяссянь требуйтсӧ налысь став зільӧмъяс кужӧмӧн разоблачайтӧм. Колӧ разъясняйтны томйӧзлы, мый церковникъяс быдногыс зільӧны пырны уджалысь йӧз довериеӧ. Колӧ разъясняйтны массаяслы религиялысь сущность, кыдзи реакционнӧй вынлысь, кодi важӧн уна нэм чӧж служитiс йӧзӧс нартитӧмлы, а öні поддерживайтӧ медся невежественнӧй, медся вреднӧй предрассудокъяс, а мукӧд дырйиыс лоӧ контрреволюционнӧй, вражескӧй вынъяслӧн служба вылын.

Антирелигиознӧй пропаганда колӧ нуӧдны не сӧмын религиознӧй праздникъяс дырйи, а быдлун. Быд комсомольскӧй организация вермас дай должен котыртны антирелигиознӧй, естественно-научнӧй темаяс вылӧ общедоступнӧй лекцияяс, беседаяс нуӧдӧм. Тайӧ уджӧ колӧ кыскыны учительясӧс, врачъясӧс, агрономъясӧс.

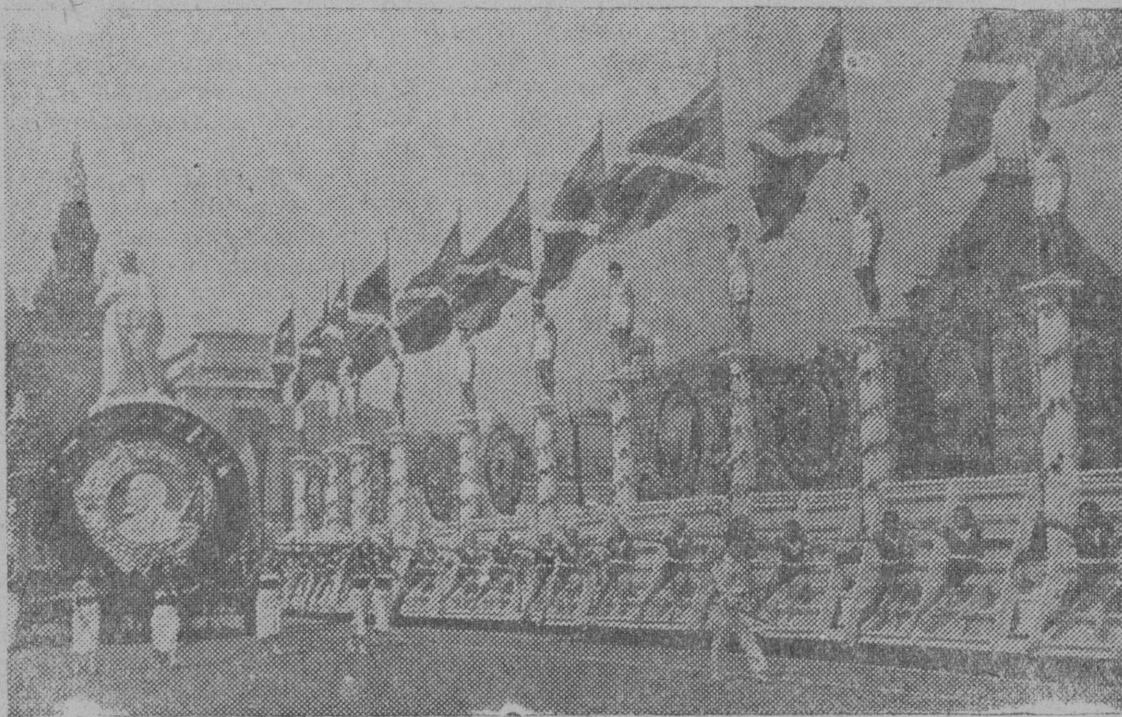
Вывьгортын ӧти том нывбаба невежда-знахаръяс тшӧктӧм серти купайтӧма ассьыс челядьсӧ да купайтчӧма ачыс няйт йиа ваын. Эмӧсь нӧшта случайяс, кор няйт сiдз шусяна „вежаваӧн" лечитӧны синъяс висьӧмысь. Невежда-знахаръяслӧн шарлатанстволы паныд тышкасян медбур средствоясысь ӧтиӧн лоӧ врачлӧн популярнӧй научнӧй беседаяс.

Оз позь видзӧдны енлы став эскысьяс вылӧ кыдзи чуждӧй йӧз вылӧ. Оз позь зільны „запретитны" религия административнӧй мераясӧн. Сiдзи вӧчӧм лоас ыджыд ӧшыбкаӧн, веськыд преступлениеӧн. Религиознӧй пережитокъяс позьӧ бырӧдны сӧмын идейнӧй разъяснительнӧй уджӧн.

Комсомолецъяс долженӧсь терпеливӧя разъясняйтны религиялысь вред, беседуйтны весиг торйӧн быд семьяын, торъя йӧзкӧд, кодъяс имейтӧны религиознӧй предрассудокъяс. Колӧ отсавны енлы эскысьяслы мездысьны религия везъясысь.

Кыдзи тӧдса, религиознӧй праздникъясӧ уна сиктъясын томйӧз юӧны, да весиг тышкасьӧны. Таысь томйӧзӧс колӧ отвлекитны. И медся бур отвлекитан средствоӧн лоӧ томйӧз пӧвсын культурно-массовӧй удж бура пуктӧм. Колӧ тӧждысьны томйӧзлысь культурнӧй досуг котыртӧм вӧсна. А уна комсомольскӧй организация та йылысь частӧ вунӧдлӧ. Сiдзи Гамын да Айкинаын, кӧнъясын эм ыджыд комсомольскӧй вын, клубъяс да лыддьысян керкаяс уджалӧны некытчӧ туйтӧма, а öні гожся ‚кадӧ, найӧ некутшӧм удж пӧшти оз нуӧдны. И абу дивӧ, мый томйӧз, да весиг комсомолецъяс прӧст кадын сетсьӧны юӧмӧ да мукӧд дикӧй обычайясӧ. А тайӧ татшӧм положениеыс эм не сӧмын Айкинаын да Гамын.

Ни ӧти комсомолецлы оз позь вунӧдны, мый коммунизм да религия оз вермыны миритчыны, мый быд комсомолец должен лоны воинствуйтысь атеистӧн, активнӧй безбожникӧн.

Физкультурникъяс Ставсоюзса лунӧ Краснӧй площадь вылын парад. СНИМОК ВЫЛЫН: Орденоноснӧй „Спартак" спортивнӧй обществолӧн колонна мунӧ Краснӧй площадьӧд.
ТАСС-лӧн фотохроника.

Сыктывкарса учительяслӧн учитель-орденоносецъяскӧд встреча

Июль 21 лунӧ миян Коми республикаса учитель-орденоносецъяс воисны Москваысь, кытчӧ ветлiсны орденъяс да медальяс получитӧм могысь. Июль 22-ӧд лунӧ учитель-орденоносецъяслӧн да Сыктывкарса учительяслӧн Сыктывкарса первой номера школаын вӧлi встреча.

Встреча вылын первой сёрнитiс учительница-орденоносец Мария Арсентьевна Артеева ёрт. Сійӧ висьталiс, Москваӧ ветлӧм йылысь, Москваын М. И Калинин ёртӧн найӧӧс примитӧм йылысь, партиялӧн да правительстволӧн миян социализм странаса учительяс дiнӧ чуткӧй да внимательнӧй, ыджыд тӧждлуна отношение йылысь.

„Туйвылын, мунiгӧн и локтiгӧн, да торйӧн нин Москваын,—висьталӧ Артеева ёрт,—ми пыр чувствуйтiм миян вӧсна исключительнӧй тӧждлун да внимание. Ми асьнымӧс пыр да быдлаын чувствуйтiм, кыдзи миян странаса народъяслӧн дружнӧй семьяса шленъясӧн".

Мария Арсентьевна бӧрын сёрнитiс Лидия Михайловна Подорова ёрт, кодӧс правительствоӧн наградитӧма „За трудовую доблесть медальӧн". „Меа Москваӧ ветлi первойысьна,—висьталӧ сійӧ.—Мунiгӧн Москва виччысьи ыджыд вольнениеӧн. И ме öні вермa висьтавны, мый аддзылi асланым рӧдиналысь столица—Москва. Ветлiм Москва-Волга канал кузя, ветлiм метроӧд. Мый ми аддзылiм тайӧ неыджыд каднас, сійӧ ставыс петкӧдлӧ кутшӧм вынйӧра миян социалистическӧй рӧдина. Быдлаын уджалӧны первоклассной машинаяс. Мый мында тӧждысьӧмыс йӧз вӧсна миян партиялӧн, правительстволӧн да Сталин ёртлӧн. Сійӧс ми аддзылiм, чувствуйтiм быдлаын".

Орденоносецъясӧс орденъяс получитӧмӧн поздравляйтiс учительница Улитина ёрт, кодi висьталiс, мый сійӧ ыджыд внимание учительяс дiнӧ, кыдзи учительяс армиялысь 4 сюрс сайӧ мортӧс орденъясӧн да медальясӧн наградитӧм, петкӧдлӧ миян социализм странаса учительяслысь зэв ыджыд шуд.

Выступитiсны сiдз жӧ Коми АССР-са просвещение кузя Нарком Подорова ёрт, учительяс союз республиканскӧй комитетса председатель Логинова ёрт да учительница-орденоноска А. А. Кайдалова ёрт.

Выль оборонной значокъяс

СССР Осоавиахим Центральнӧй Сӧветса Президиум вынсьӧдiс выль оборонной значокъяс: I да II ступеня „Ворошиловскӧй всадник" значокъяс да „Юный ворошиловский всадник" значок.

Выль нагруднӧй оборонной значокъяс новлыны право сетсьӧ Осоавиахимса шленъяслы, кодъяс сдайтiсны специальнӧй нормаяс, кодъяс бура овладейтiсны верховӧй езда искусствоӧн, кодъяс прекраснӧя владейтӧны холоднӧй оружиеӧн да с. в.

Значокъяс сетсьӧны 2 во кежлӧ. Тайӧ срок кольӧм бӧрыи значкистъяс обязанӧсь нормаяс сдайтны выльысь.

(ТАСС).

Вит нормаӧн лун

„Краснӧй знамя" колхозын (Шойнаты район) колхозникъяс бура уджалӧны вит турун идралан уджъяс вылын. 50 арӧса старик П. Е. Малев ёрт луннас ытшкӧ 5 нормаӧдз. Д. М. Пименов ёрт июль 15 лунӧ ытшкис нёль трудодень да джын дон. Сiдз жӧ бура уджалӧны и мукӧд колхозникъяс да колхозницаяс.

Тайӧ колхозын руководитӧны комсомолецъяс: П. П. Малев ёрт колхозса юралысь, Лобанов ёрт колхозса счетовод да М. П. Пименов ёрт колхозса ревкомиссияын юралысь. Найӧ ставыс петкӧдлӧны колхозникъяслы уджын пример да нуӧдӧны ыджыд агитационнӧй удж.

М. Пименов.

Отсасьӧны колхозлы

Визинса „Трактор" колхозысь уна том колхозник велӧдчӧны Коми республикаса школаясын. Öні найӧ воисны колхозӧ. Унаӧн на пӧвсысь бура уджалӧны колхознӧй уджъяс вылын.

Сыктывкарса фельдшерско-акушерскӧй школаын велӧдчысь Н. Бугаев турун пуктан уджъяс вылын 11 лунӧн босьтiс 21 трудодень. Визин средней школаса велӧдчысь комсомолец Н. Першин лунся норма тыртӧ 140—180 прӧчент вылӧ.

Сiдз жӧ бура уджалӧны комсомолкаяс Татьяна да Паша Дикоеваяс.

Е. Раевский.

Народнӧй герой

(А. ЖЕЛЕЗНЯКОВ ГИБЕЛЬ ЛУНСЯНЬ КЫЗЬ ВО ТЫРӦМ КУЗЯ)

Став Сӧветскӧй страна пасьта народ сылӧ „Партизан Железняк" сыланкыв. Тайӧ сыланкывйыс тӧдса ставлы ичӧтсянь ыджыдӧдз, но этшаӧн тӧдӧны, мый легендарнӧй партизанлӧн прообразӧн вӧлі коммунизм делӧ вӧсна славнӧй воин, беззаветнӧй герой, том революционер Анатолий Григорьевич Железняков, коді погибнитіс храбрӧйяс смертьӧн кызь во сайын—1919 вося июль 26 лунӧ Екатеринославын деникинецъяскӧд бойын.

Анатолий Железняков оліс дженьыд, но яркӧй да тышӧн тыра олӧм. Чужис сійӧ Москва дорса Федоськино сиктын, 1895 воын.

Самостоятельнӧй трудовӧй олӧм сылӧн заводитчис империалистическӧй войнаса воясӧ. 1914 воын дасӧкмыс арӧса Железняков уджалӧ слесарӧн Густав Лист заводын Москваын. Тані сійӧ медводзаысь панысьӧ практическӧй революционнӧй уджкӧд, ӧртъяскӧд ӧтлаын фронт вылӧ большевистскӧй листовкаяс ысталӧмӧн.

Сылы кажитчӧ, мый сылӧн призвание—моряклӧн опаснӧй олӧмын, мый штормъясын—сылӧн стихия. Сійӧ мӧдӧдчӧ Черной море вылӧ, медым пырны дальней плавание школаӧ. Зільлӧм оз удайтчы. Сэки Анатолий пырӧ кочегарӧн транспортнӧй судно вылӧ, а регыд сы бӧрын, кор призывайтчас военнӧй служба вылӧ, веськалӧ Балтийскӧй военнӧй флотлӧн 2 экипажӧ.

Кольӧ во кымын, и Анатолий Железняков, кодӧс предупредитісны ӧртъясыс сійӧс арестуйтны лӧсьӧдчӧм йылысь, пышйӧ военнӧй флотысь. Но море збыльысь нин лои сылӧн стихиянъ. Гусьӧн сійӧ письӧдчӧ лун вылӧ, медым фиктивнӧй документъяс серти веськавны Черноморскӧй торговӧй флотса корабльясысь ӧти вылӧ.

Железняков олӧмлӧн тайӧ кад йылысь висьталӧны чудӧн уцелейтӧм сылӧн дневникъяс. Тайӧ ыджыд коленкоровӧй переплётаа сьӧд тетрадьлӧн первой листбокъясын вӧлі гижӧма стихотворение, коді помасьӧ татшӧм кык строкаӧн:

Чем труднее, опасней борьба,
Тем приятней и слаще победа.

Тайӧ кык строчкаын Железняков ставнас. Турецкӧй порт Ризаын, кодӧс вӧлі босьтӧма роч войскаӧн, судноса капитан пуксьӧдіс Железняковӧс кутшӧм кӧ мыжысь арестнӧй домӧ. Сэні, тюрьмаын, 1916 вося сентябрь 12 лунӧ Анатолий аслас дневникӧ гижӧ:

„Вермас не лоны провиант, фураж, медся колана предметъяс, абуӧсь школаяс, приютъяс да с. в. Но быдлаын, кытчӧ воліс российскӧй администраторлӧн кокыс, пыр жӧ кыптӧны полицейскӧй учреждениеяс, жандармскӧй управлениеяс, тюрьмаяс, арестнӧй керкаяс да мукӧд злокачественнӧй учреждениеяс".

Февральскӧй буржуазнӧй революция бӧрын, коді йӧзӧдіс дезертиръяслы амнистия, Железняков бӧр вовис Петроградӧ. Сійӧс сӧмын на удитӧны бӧрйыны военно-революционнӧй комитетӧ, кыдз июльскӧй демонстрация бӧрын вооруженнӧй водзсасьӧмысь Керенскийлӧн правительство приговоритіс сійӧс каторжнӧй уджӧ 14 во кежлӧ. Анатолий Железняков бара тюрьмаын.

Регыд сійӧ пышйӧ Кронштадтӧ да октябрь 25 лунлы паныда историческӧй войын питерскӧй рабочӧйяслӧн передовӧй отрядкӧд ӧтлаын штурмуйтӧ Зимний дворец.

1918 вося январь 5 (18) лунӧ таврическӧй дворецын воссис Учредительнӧй собрание. Дворец караулса начальникӧн вӧлі индӧма Анатолий Железняковӧс.

Меньшевикъяс да эсеръяс ӧткажитчисны обсудитны большевикъяс фракциялӧн предложитӧм „Уджалысь йӧз да эксплоатируемӧй народ правояслысь декларация" да примитны В. И. Ленинӧн рекомендуйтӧм повестка дня.

Сутки сайӧ муніс демагогическӧй да контрреволюционнӧй больгӧм.

4 час асыв кежлӧ январь 6 (19) лунӧ караулса начальник Анатолий Железняков воштіс медбӧръя терпениесӧ. Ӧртъяскӧд сӧветуйтӧмӧн, сійӧ кайис трибуна вылӧ, матыстчис собраниеса председатель—эсер Виктор Чернов дінӧ да шуис некымын кыв, кодъяс прославитісны сійӧс став мир вылӧ:

— Тырмас! Караул мудзис кывзыны тіянлысь больгӧмтӧ. Кора эновтны заседаниелысь зал.

Некымын лун мысти Сӧветъяслӧн III Всероссийскӧй съезд трибуна вывсянь Анатолий висьталіс учредиловка вӧтлӧм йылысь да заверитіс уджалысь йӧзлысь представительясӧс, мый балтийскӧй матросъяс и водзӧ кутасны сідз жӧ решительнӧя тышкасьны сӧветскӧй властьлӧн врагъяскӧд.

✲

Кутшӧм сӧмын фронтъяс вылын эз вӧвлы Анатолий Железняков! Быдлаын сійӧ делӧӧн подкрепляйтіс ассьыс висьталӧмсӧ, кодӧс вӧчис Сӧветъяс III Всероссийскӧй съезд трибуна вывсянь.

1918 вося арын Железняков гӧтырыскӧд да ӧртъясыскӧд неыджыд парусник вылын письӧдчис Одессаӧ большевикъяс дінӧ. Одесса вӧлі босьтӧма белӧйясӧн. Подпольеын Железняков доставитіс партийнӧй документъяс да деньга.

Сёрӧнджык Анатолий нуӧдӧ фронт вылӧ французъяслысь мырддьӧм бронепоезд, кодлы сетӧны предательскӧя виӧм комсомолец Худяковлысь ним. Придирчивӧя да строгӧя подбирайтіс команда тайӧ бронепоездлы Балтийскӧй флотса неважӧнся матрос. Железняковлӧн боевӧй, фронтовӧй ӧртъясысь унаӧн волісны сы дінӧ сійӧ лунъясӧ асьныс ӧ поезд командаӧ примитны корӧмӧн. Бронепоездлӧн командаыс да бронепоездыс вӧліны отличнӧйӧн.

Екатеринослав дорӧ бронепоезд воиг кежлӧ краснӧй частьяс офицерскӧй полкъяс напор улын вӧлі вешйӧны войвылань.

Кык лунӧн белӧйяслысь наступайтӧм вӧлі дугӧдӧма. Краснӧй частьяс Худяков нима бронепоезд юрнуӧдӧм улын заводитісны наступайтны, ӧти бӧрся мӧд Верховцево, Верхнеднепровск, Запорожье станцияяс босьтӧмӧн.

Победа эз вӧв кокни. Измучитчӧм команда вӧсна тӧждысьӧмӧн бой дырйи повредитчӧм поезд исправитны зільӧмӧн, Железняков решитіс некымын лун кежлӧ вешйыны тылӧ. Но шойччыны эз удайтчы. Суис юӧр, мый противник бара заводитӧ наступайтны. Железняков пыр жӧ бергӧдіс бронепоезд. Сылӧн сӧмын мытчысьӧмыс белогвардейскӧй частьясӧс заставитіс пышйыны. Запорожье станция дорын враг закрепитчис. Ассьыс батареясӧ ловкӧя маскируйтӧмӧн, белӧйяс восьтісны орӧдлытӧм артиллерийскӧй лыйсьӧм краснӧй частьяс кузя. Водзӧ наступайтны тайӧ условиеясын вӧлі оз позь. Пемдігӧн Железняков чукӧртіс ассьыс команда:

— Ну братва, коді мекӧд? Колӧ аддзыны белогвардейскӧй батарея.

Став команда вӧчис шаг водзӧ.

— Ставлы нинӧм керны. Колӧ куим морт.

Куимӧс бӧрйӧмӧн, Анатолий мӧдӧдчис накӧд туйӧ. Войбыд отважнӧй разведчикъяс олісны враг территория вылын, а асыв кежлӧ вражескӧй батареяӧс лоис петкӧдӧма стройысь. Ставнысь нёльӧн благополучнӧя бӧр воисны бронепоезд вылӧ. Колис нӧшта некымын лун.

Июль 26 лунӧ деникинецъяс бара подтянитісны резервъяс. Настойчивӧя сражайтчисны краснӧй войска. Но вынъяс эз вӧвны ӧткодьӧсь, да кытшовтӧмӧн мунӧмӧн противник босьтіс Верховцево станция.

Ураганнӧй би вылӧ бронепоездсянь вочавидзисны 4 орудие да 24 пулемёт. Куим час лунӧ бронепоезд босьтіс Верховцево, но именнӧ тайӧ медбӧръя победнӧй минутаясысь ӧтиӧ шальнӧй вражескӧй пуля розьӧдіс морӧссӧ Анатолий Железняковлысь. Смертельнӧ ранитчӧмӧн, бронепоездса командир сетіс медбӧръя приказ:

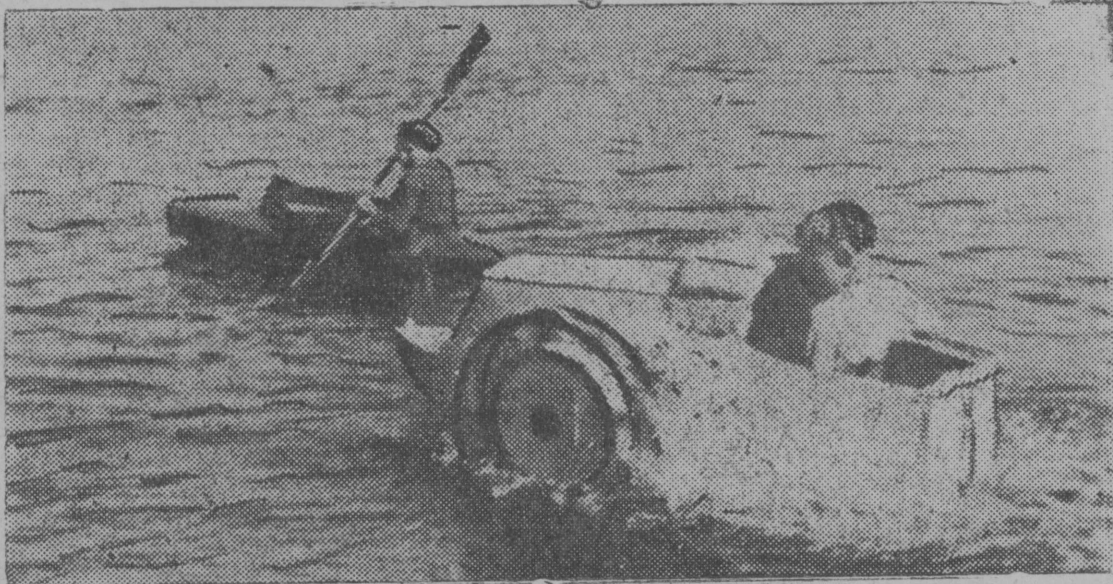
— Бронепоезд не сетны, ӧртъяс!

Кулысь командирлысь воля вӧлі пӧртӧма олӧмӧ. Команда не сӧмын эз сет бронепоезд, но косясис сэтчӧдз, кытчӧдз противник эз вешйы дзикӧдз.

✲

Народнӧй геройлӧн, матрос Анатолий Григорьевич Железняковлӧн биография служитӧ уна да уна сюрс сӧветскӧй том йӧзлы примерӧн. Могучӧй Сӧветскӧй Военно-Морскӧй Флотлӧн корабльяс вылӧ медводзысь пырӧмӧн, том морякъяс пыр казьтылӧны асланыс старшӧй ӧртлысь прекраснӧй образсӧ.

Р. ТЕПЛИЦКИЙ.

Военно-Морскӧй Флот лунӧ Сыктывкарын пионеръяс асланыс вӧчӧм шлюпка да воднӧй велосипед вылын. Фото Ермолинлӧн.

КОЛӦ РАЙКОМОЛСЯНЬ ОТСӦГ

Кибраса „Коми" да Стаханов нима колхозъясын комсомольскӧй организацияяс котыртчисны неважӧн на. Первойсӧ наын вӧлі сӧмын некымын комсомолец, но бӧръя кад комсомолецъяслӧн лыд тӧдчымӧн содіс. Ӧні „Коми" колхозса организацияын 12 комсомолец да Стаханов нима колхозын 11 комсомолец.

Тайӧ колхозъясын партийнӧй организацияяс абуӧсь. Комсомолецъяс вылӧ водӧ ыджыд кывкутӧм колхозын став уджъяс успешнӧя нуӧдӧм вӧсна. Найӧ долженӧсь лоны партиялысь да правительстволысь директиваяс олӧмӧ нуӧдысьясӧн, долженось тӧждысьны уджын тырмытӧмторъяс бырӧдӧм вӧсна. Комсомолецъяс долженось лоны водзмӧстчысьясӧн став уджын.

Тайӧ могсӧ абу на гӧгӧрвоӧмаӧсь „Коми" колхозса комсомолецъяс. Найӧ ни ӧтчыд на асланыс собрание вылын эз обсудитлыны колхознӧй производство йылысь вопрос. Комсомолецъяс ӧні турун пуктан уджъяс вылын водзмӧстчана роль оз петкӧдлыны, весиг мӧдарӧ, неважӧн некымын комсомолец пышйисны видз вылысь гортаныс праздничайтны.

Стаханов нима колхозса комсомольскӧй организацияын сэтшӧмкодь жӧ положениеыс. Ӧти собрание вылын комсомолецъяс кӧсйысисны кывзыны колхозса председатель Лазарев ӧртлысь уборка кежлӧ лӧсьӧдчӧм йылысь доклад, но сійӧ собрание вылӧ воис юӧмӧн да нинӧм бурыс сійӧ кӧсйылӧмысь эз артмы. Комсомолецъяс эз петкӧдлыны настойчивость ассьыныс удж помӧдз нуӧдӧмын.

Комсомольскӧй организациялӧн тайӧ положениеыс обсняйтсьӧ сійӧн, мый комсомолецъясӧс абу бура тӧдмӧдӧма сійӧ могъясӧн, кутшӧмъясӧс сувтӧдіс ВКП(б) XVIII съезд. Партия съездлысь шуӧмъяс комсомолецъяс пӧшти оз изучайтны, а ВЛКСМ ЦК VIII пленум шуӧмъяс йылысь кывзылісны сӧмын кустовӧй комсомольскӧй собрание вылын доклад, асланыс организацияясын сійӧс эз обсудитны.

Тайӧ организацияясын унджыкыс выль комсомолецъяс. Накӧд торъя нин колӧ нуӧдны быдлунся воспитательнӧй удж, но сійӧ уджыс абу. „Коми" колхозса комсомольскӧй организацияысь секретарь А. Шадрин ӧрт ачыс оз омӧля уджав колхозын, нуӧдӧ агитационнӧй удж, но комсомолецъясӧс котыртны оз куж, а отсӧг некодсянь оз получайт.

Сыктывса райкомоллы колӧ сетны тайӧ колхознӧй комсомольскӧй организацияяслы ыджыдджык отсӧг. Колӧ комсомолецъясӧс кыпӧдны ВКП(б) XVIII съездлысь шуӧмъяссӧ олӧмӧ пӧртӧм вылӧ.

Елизаров.

ЯПОНСКӦЙ МЕМОРАНДУМ ВЫЛӦ НАРКОМИНДЕЛЛӦН ВОЧАКЫВ

Тавося июль 24 лунӧ Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссарӧс вежысь С. А. Лозовский ёрт корис японскӧй посол г. Тогоӧс да Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат нимсянь вручитіс сылы японияса делӧяс кузя поверённӧй Нисилӧн 1939 вося апрель 27 лунся меморандум вылӧ вочакыв.

Аслас меморандумын японскӧй сторона кыпӧдіс Войвыв Сахалинын японскӧй нефтянӧй да угольнӧй концессияяс деятельностькӧд йитчӧм уна производственнӧй, техническӧй да административнӧй вопросъяс. И сэки, концессионеръяслӧн концессионнӧй договоръяс серти ассьыныс обязательствоясӧ систематическӧя нарушайтӧмсӧ весиг установитӧм аренда мынтытӧмӧдз да концессионеръяслӧн сӧветскӧй законъяс нарушайтӧмӧдз—ставсӧ тайӧс вӧлі босьтӧма японскӧй правительствоӧн аслас защита улӧ.

Улынджык сетсьӧ тайӧ меморандум вылӧ Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Камиссариатлӧн вочакывйыс ставнас.

Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат, японияса делӧяс кузя поверённӧй г. Нисилысь 1939 вося апрель 27 лунся меморандум компетентнӧй органъяскӧд ӧтвылысь тщательнӧя изучитӧм бӧрын, категорическӧя отвергайтӧ японскӧй сторонаысь протест сы йылысь, мый быттьӧ кӧ Сахалин діын японскӧй нефтянӧй да угольнӧй концессияяс кузя сӧветскӧй органъяслӧн нуӧдсьӧ неправильнӧй действиеяс.

Наркоминдел медводз должен пасйыны японскӧй правительстволысь зільӧмкӧть кыдзи да босьтны аслас защита улӧ незаконнӧй действиеяссӧ концессионеръяслысь, кодъяс нарушайтӧны кыдзи концессионнӧй договоръяс, сідзи и Сӧветскӧй Союзлысь законъяс.

Наркоминдел располагайтӧ японскӧй концессионеръяслӧн концессионнӧй договоръяс да сӧветскӧй законъяс веськыда нарушитӧм кузя документальнӧя прӧверитӧм уналыда фактъясӧн.

Тайӧ нарушениеяс пиысь важнейшӧйясыс лоӧны со мыйын:

1. Японскӧй нефтянӧй обществокӧд 15-ӧд концессионнӧй договорлӧн первой параграф предусматривайтӧ концессионерӧн горнӧй уджъяс нуӧдан став правилӧяс, СССР-ын установитӧм противопожарнӧй охрана да безопасность техника правилӧяс соблюдайтӧм.

А сэк жӧ концессионнӧй общество систематическӧя нарушайтӧ безопасность техника да противопожарнӧй охрана правилӧяс. Концессия эз предпримит да оз предпринимайт тырмымӧн мераяс противопожарнӧй охранаын да безопасность техникаын зэв гырысь дефектъяс бырӧдӧм кузя труд инспекциялысь да государственнӧй пожарнӧй надзор органъяслысь уналыда предложениеяс олӧмӧ пӧртӧм могысь. Тайӧс подтвердитӧм могысь позьӧ вайӧдны татшӧм даннӧйяс: нефтянӧй концессия вылын 1938—1939 воясся 7 тӧлысь чӧжӧн 244 объектъяс обследуйтігӧн актъясын вӧлі зарегистрируйтӧма безопасность техника да противопожарнӧй охрана нарушитӧмлысь 457 случай.

Противопожарнӧй охрана правилӧяс нарушитӧмлӧн кыдзи следствие концессия вылын овлӧны пӧжаръяс. Сідз, например, Оха промыселын 1935 во ноябрь 2 лунӧ дасӧтчикӧд участокын электроприборъяс неисправность вӧсна сотчисны 21 да 26 номеръяса вышкаяс, 1937 во ноябрь 21 лунӧ—сотчис буровӧй вышка, 1938 во июль 19 лунӧ—ӧзйис $^{58}/_{4}$ номера эксплоатационнӧй вышкалӧн сарай. Тайӧ бӧрья пӧжаркӧд йитӧдын вӧлі установитӧма водомагистральлысь неудовлетворительнӧй состояние, кодын минимальнӧй давление 3 атмосфера пыдди, бӧръяыс составляйтіс сӧмын 0,4 атмосфера. Сэк жӧ, концессияса представитель—эксплоатацияӧн заведывайтысь господин Умедалӧн заявлениеысь тӧдса, мый пӧжарӧдз 4 тӧлысь водзджык на концессионерӧс вӧлі предупредитӧма государственнӧй пӧжарнӧй надзорлӧн 1938 вося апрель 14 лунся да май 2 лунся актъясӧн, противопожарнӧй охрана кузя уна мероприятиеяс нуӧдны колӧм йылысь. Но концессионеръяссянь эз вӧв предпримитӧма колана мераяс. Противопожарнӧй правилӧяс систематическӧя нарушайтӧм имеитісны места и водзӧ, кодӧс вынуждены признайтны таво апрель 16 лунся 108 номера аслас письмӧын ачыс концессионерыс.

Татшӧм ногӧн, тырвыйӧ тыдаланаӧн лоӧ констатируйтны концессия вылын противопожарнӧй мераяс состояниелысь вопиющӧй состояние, сы вӧсна мый концессионер эз пӧрт олӧмӧ государственнӧй пожарнӧй надзорлысь индӧдъяссӧ.

Сӧветскӧй правительство оз вермы терпитны противопожарнӧй охрана тадзи нарушитӧмъяс, торйӧн нин сы вӧсна, мый концессионнӧй да сӧветскӧй государственнӧй нефтянӧй участокъяс расположитчӧмаӧсь шахматнӧй (перемежайтчысь) пӧрадокын, мый вӧсна концессия вылын пӧжар угрожайтӧ сыкӧд орччӧн расположитчӧм сӧветскӧй промыслъяслы да местнӧй населениелӧн нормальнӧй олӧмлы.

Такӧд йитӧдын местнӧй властьяс вӧчисны правильнӧ, противопожарнӧй охрана обеспечитӧм могысь промысел вылын резервуар ваӧн тыртны тшӧктӧмӧн. Но, Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат распоряжениеын имеитчысь сведениеяс серти, позьӧ урегулируйтны тайӧ вопроссӧ обществолы нефть хранитӧм вылӧ тайӧ резервуарсӧ используйтны сетӧмӧн требуйтана противопожарнӧй мероприятиеяс, а именнӧ—резервуарсӧ земляной валӧн кытшалӧм да пеногоннӧй установка пӧжар кусӧдана средствоясӧн оборудуйтӧм—олӧмӧ пӧртан условиеясын.

2. 15-ӧд концессионнӧй договорлӧн сійӧ жӧ параграфыс предусматривайтӧ поисково-разведочнӧй уджъяслысь да эксплоатацияӧ участокъяс сетан пӧрадок, кӧні торйӧн тӧдчӧдсьӧ, мый „концессионер обяжитчӧ нуӧдны поискъяс, разведкаяс да нефть добывайтӧм сылы сетӧм разведочнӧй площадьясын да эксплоатационнӧй участокъясын способъясӧн, кодъясӧс лэдзӧны СССР-са горнӧй законъяс, нефтянӧй недраяс охрана йылысь Дальневосточнӧй горнӧй управлениеӧн издавайтан специальнӧй правилӧяс соблюдайтӧмӧн".

А сэк жӧ концессионер систематическӧя нарушайтӧ СССР-са горнӧй законъяс, полагайтчысь разведочнӧй уджъяс помавтӧг, да та вылӧ видзӧдтӧг предъявляйтӧ требованиеяс разведочнӧй площадьяс сӧветскӧй государственнӧй да японскӧй концессионнӧй промыслъяс костын юкӧм вылӧ. Бурӧтш та вӧсна сӧветскӧй органъяс имеитісны став основаниеяс 1937 воын не сетны разведочнӧй площадьяс юклӧм вылӧ разрешение.

1938 воын концессионер бара кутіс добивайтчыны недоразведаннӧй площадьяс юкӧм. Сӧмын кык скважина буритӧмӧн (кодъяс пиысь ӧтикыс окажитчис безрезультатнӧйӧн), концессионер эз вермы осветитны тайӧ месторождениелысь геологическӧй строение, а та вӧсна тайӧ площадьяссӧ юкӧм эз вермы лоны нуӧдӧма 1938 воын.

Разведочнӧй уджъяс кузя вопрос йылысь 1932 вося июль 11 лунся соглашениелӧн 1—3 пунктъяскӧд да дасвитӧд концессионнӧй договорлӧн параграфкӧд лӧсялӧмӧн концессиялы вӧлі тшӧктӧма нуӧдны содтӧд разведочнӧй уджъяс, кодъяс колӧны нефтянӧй месторождение нормальнӧя разработайтны позянлун тӧдмалӧм могысь, кодъяс предотвращайтӧны месторождениелысь лишнӧй дегазация да контурнӧй ваяслысь форсированнӧй продвижение. Но концессионер тайӧ уджъяссӧ бӧрья кадӧдз эз вӧч.

Татшӧм ногӧн дзик тыдалана, мый Эхабиын 1-ой номера нефтянӧй разведочнӧй площадь юкӧмӧн задержка лои ставнас концессионер мыж вӧсна, коді эз кӧсйы помавны разведочнӧй уджъяс.

Нефтянӧй месторождениеяс эксплоатируйтігӧн недраяс охраняйтан правилӧяс соблюдайтан интересъясын и вӧлі ӧткажитӧма Катанглиын первой номера площадь да Эхабиын мӧдӧд номера площадь вылын скважинаяс буритны разрешитӧмысь.

Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат должен висьтавны, мый надлежащӧй органъяс кутасны и водзӧ требуйтны концессияяссянь установитӧм техническӧй правилӧяс неуклоннӧя олӧмӧ пӧртӧм, кодъяс обязательнӧйӧсь став предприятиеяслы, сы лыдын и японскӧй концессионеръяслы.

3. Катанглиса эксплоатационнӧй скважинаясын 15—20 метр вылӧ насосъяс лэптывны тшӧктӧм йылысь Северо-Сахалинскӧй горнӧй округлӧн требование вӧлі вызовитӧма нефтькӧд ӧтвылысь уна лыа петкӧдӧмӧн, мый вермис вайӧдны гырысь кавернаяс, обвалъяс да пластовӧй ваяслӧн прорыв лоӧмӧ. Тайӧ требованиесӧ предъявитӧма Катанглиса абу став скважинаяс кузя, кыдзи невеськыда индӧма японскӧй посольствоӧн вылын казьтылӧм заявлениеын, а сӧмын 5 скважина кузя, кодъяс окажитчисны нефтянӧй пластъяслы вылӧ геологическӧй осложнениеяс кузя медся ёна неблагополучнӧйӧн.

Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат, ӧтикӧ, полагайтӧ, мый тайӧ вопроссӧ торъя сьӧкыдлунъястӧг вермис эськӧ лоны урегулируйтӧма концессионерлӧн Топливнӧй промышленность кузя Народнӧй Комиссариаткӧд переговоръясын.

4. Охаын 39 да 43 номера скважинаяс эксплоатация вылӧ разрешение сетӧмын задержка объясняйтчыссӧ сыӧн, мый нефтянӧй концессия ачыс эз вӧв уверен, кутшӧм именнӧ пласт босьтӧма тайӧ скважинаясӧн: 13-ӧд бис либӧ 14, мый йылысь свидетельствуйтӧны Москваын нефтянӧй концессияса представительлӧн 1939 во январь 24 лунся да Охаын нефтянӧй концессияса директор Нийялӧн таво апрель 16 лунся ӧтисылы мӧдӧн противоречитысь письмӧяс. Та вылӧ видзӧдтӧг, 1939 вося апрельын нефтянӧй концессиялы век жӧ вӧлі сетӧма казьтылӧм скважинаяс эксплоатируйтӧм вылӧ разрешение.

Нефтянӧй концессия ачыс уклоняйтчис тайӧ скважинаяс эксплоатацияӧ сетӧм вылӧ разрешение получитӧмысь, кӧть эськӧ не ӧтчыд вӧлі казьтылӧма та йылысь Северо-Сахалинскӧй горнӧй округӧн. Но сы вылӧ видзӧдтӧг Москваын концессияса представитель некутшӧм основаниетӧг заявляйтіс, быттьӧ кӧ, горнӧй округлӧн тайӧ вопросын нуӧдан препятствиеяс йылысь.

5. Нефтянӧй концессия нарушайтӧ сідз жӧ концессионнӧй договорлысь 30-ӧд параграф да охрана труда да безопасность техника йылысь сӧветскӧй законодательство, мый вӧсна концессия вылын вӧлины уна несчастнӧй случайяс. 1937 воын зарегитрируйтӧма 96 несчастнӧй случай. Татшӧм жӧ положение эм сідз жӧ и угольнӧй концессия вылын, концессионерӧн концессионнӧй договорлысь 24-ӧд параграф да вылынджык казьтылӧм законодательство олӧмӧ пӧртытӧм вӧсна. Тайӧ концессия вылын 1939 вося куим тӧлысь чӧжӧн уджлӧн неыджыд объём дырйи вӧлі 7 несчастнӧй случай.

6. Дзик подулавтӧмӧн являйтчӧ утверждение препятствиеяс йылысь, кодъясӧс быттьӧ кӧ, вӧчӧны сӧветскӧй организацияяс угольнӧй концессионерлы. Оз сӧветскӧй организацияяс нарушайтны ассьыныс договорнӧй обязательствояс, а концессионер, коді 1937 воын на пӧшти тырвыйӧ законсервируйтіс ассьыс предприятиесӧ, нарушайтӧ концессионнӧй договорсӧ. Угольнӧй концессия консервируйтӧм вӧсна сӧветскӧй правительство лишитчис концессионер долевӧй отчислениеса доходысь.

Сӧмын тайӧ ӧтиторйыс сетӧ ССР Союзса правительстволы право концессионнӧй договорлӧн 12-ӧд параграф да 30-ӧд параграф „Б" пункт подув вылын дугӧдны концессиясӧ срокысь водз.

7. Господин Ниси заявлениеын неӧтчыд индысьӧ топӧдӧм вылӧ, кодъясӧс, быттьӧ кӧ, вӧчӧны сӧветскӧй властьяс японскӧй концессия вылӧ.

„Дзескӧдӧмлӧн да топӧдӧмлӧн" ӧти пример пыдди вайӧдсьӧ тавося февраль 15 лунӧ Дуэын угольнӧй концессия вылын сӧветскӧй властьяс распоряжение серти взрывчатӧй веществояс бырӧдӧм йылысь факт.

А сэк жӧ и тайӧ случайын концессионер грубӧя нарушитіс концессионнӧй договорлӧн 2-ӧд параграфлы паныд мунӧмӧн взрывчатӧй веществояс хранитӧм йылысь Сӧветскӧй Союзын существуйтысь обязательнӧй правилӧяс.

Концессионер нарушитіс казьтылӧм правилӧяс взрывчатӧй материалъяс лыд серти хранитӧм йылысь, коді разрешайтчӧ видзны складъясын 4 тӧлысся потребностьяс пределын, и тайӧ веществояс хранитан срокъяс кузя.

Концессионер имеитіс Дуэын 10.800 килограмм взрывчатӧй вещество. Та мында взрывчатӧй веществояс уна пӧв вевтыртӧны наын угольнӧй концессияын 4 тӧлысся потребность. Тайӧ веществояс хранитӧмлы гарантийнӧй срок помасьліс нӧшта 1937 воын да та вӧсна лои опаснӧ видзны найӧс складъясын.

Татшӧм условиеяс дырйи концессионер оз имеит некутшӧм основание предъявитны кутшӧм либӧ претензияяс сӧветскӧй властьлы, кодъяс бырӧдісны тайӧ веществояссӧ, вылын казьтылӧм правилӧяслӧн 75-ӧд параграф подув вылын.

8. Концессионнӧй договоръяс грубӧя нарушитӧм пиысь ӧтикӧн являйтчӧ сійӧ, мый угольнӧй да нефтянӧй концессияяс 1925 воӧ декабрь 14 лунсянь оз мын-

(Помсӧ видзӧд 4 листбокысь).

ЯПОНСКӦЙ МЕМОРАНДУМ ВЫЛӦ НАРКОМИНДЕЛЛӦН ВОЧАКЫВ

(*ПОМ*)

тыны сӧветскӧй правительстволы арендной платежъяс имущестовысь, кодъясӧс сетӧма налы пӧльзуйтӧм вылӧ нефтянӧй концессионнӧй обществокӧд договорлӧн 11 да 43 параграфъяс да угольнӧй концессионнӧй обществокӧд договорлӧн 11 да 36 параграфъяс подув вылын. 1925 восянь кольӧм кадын Сӧветскӧй правительстволы абу мынтӧма 892.457 шайт 58 ур (пеняяс да амортизация вылӧ скидкаяс артавтӧг).

9. 1937 восянь нефтянӧй концессия оз пӧрт олӧмӧ ас вылӧ босьтӧм обязательствояс жилищнӧй строительство кузя, кодъясӧс изложитӧма 1936 во октябрь 10 лунся письмӧын нефтянӧй концессияса председатель г. Сакондзиӧн.

10. Нефтянӧй концессиялӧн 1938 во апрель 4 лунся заявкаяс Японияысь товаропродуктъяс вайӧм йылысь сійӧ кӧ тӧлысьын вӧлі могмӧдӧма Наркомвнешторгӧн 40 прӧчент мында. Заявкаассӧ не тырвыйӧ могмӧдӧма вӧлі сы вӧсна, мый концессионер, концессионнӧй договор нарушитӧмӧн, упорнӧя отказывайтчис представитны Наркомвнешнеторглы сведениеяс аслас складъясын товаропродуктаяс остаток наличие йылысь.

Нефтянӧй концессия корӧмлы воча мунӧмӧн, Наркомвнешнеторг, водзджык утвердитӧм заявкалы содтӧд, разрешитіс 1938 вося ноябрь тӧлысьын ректыны товаропродуктаяслӧн Япониясянь воысь пароход „Тотай—Мару“. Но тайӧ пароходыс 1938 вося ноябрь тӧлысь чӧж рейд вылын сулалӧмӧн тӧдтӧм помкаяс кузя муніс бӧр Японияӧ грузсӧ ректытӧг. Татысь тыдалӧ, мый японскӧй концессионерлӧн норасьӧм препятствиеяс вылӧ, кодъясӧс, быттьӧ кӧ, вӧчӧны сӧветскӧй органъяс тайӧ вопросын, лишитӧма став основаниеясысь.

11. Складъясын товаропродуктаӧн остаток наличие йылысь сведениеяс сетӧмысь нефтянӧй концессиялӧн упорнӧя отказитчӧм вынудитіс Наркомвнешнеторгӧс кытыртны складъяс прӧверитӧм могысь комиссия. Наркомвнешнеторглӧн комиссия 1939 во январь 25 лунсянь февраль 25 лунӧдз нуӧдіс концессионер складъясын товаропродуктъяслысь наличие прӧверитӧм. 129 склад прӧверитӧм результатын комиссия установитіс товаръяслысь да продуктаяслысь 6—7 тӧлысся запас. Татшӧм ногӧн концессионер кутшӧм кӧ особӧй цельясын ваялӧ лишнӧй тӧваръяс, видзӧ найӧс секретнӧй пӧрадокын, найӧ рабочӧйясӧс снабжайтӧм пыдди.

Товаропродуктаяслысь татшӧм гырысь запасъяс чукӧртӧм, кодi оз ӧткодясь потребностьыскӧд, сымын ёнджыка страннӧйӧсь, сы вӧсна, мый, кыдзи установитӧма проверкаӧн, продуктаяслӧн гырысь запасъяс сосредоточитӧма промыселъясын, кӧні эм 15 рабочӧй. Концессияса складъясысь эрдӧдӧм запасъяс пӧвсын тыдовтчисны и сэтшӧм предметъяс, кодъяслӧн назначениеыс колӧкӧ тӧдса концессионерлы, но кодъяс оз вермыны служитны рабочӧйясӧс снабжайтӧм вылӧ—берданкаяс, порох, подзорнӧй труба да мукӧд предметъяс, кодъясӧс СССР-ӧ вайӧм запретитӧма.

Оз позь не пасйыны, мый обследуйтігӧн эрдӧдӧма вина вӧчан 5 аппарат, да некымын бӧчка (ставыс 50 ведра гӧгӧр) винатӧм, кодӧс лӧсьӧдӧма самӧкур вӧчӧм вылӧ.

Комиссия установитіс, мый концессионер, концессионнӧй договорлысь 21 параграф нарушитӧмӧн, паськыда используйтліс Японияысь ваян тӧваръяс не назначание серти, торйӧн кӧ, используйтліс вайӧм рис гусьӧн самӧкур вӧчӧм вылӧ, вузавліс товаропродуктаяс йӧзлы, кодъяс концессия дінӧ оз имейтны некутшӧм отношение, а сійӧ жӧ кадын вайліс да вузавліс рабочӧйяслы недоброкачественнӧй продуктаяс да с. в.

Товаропродуктаяс излишка вылӧ видзӧдтӧг концессионер, концессионнӧй договорлӧн 60-ӧд параграф нарушитӧмӧн, кодъяс предусматривайтӧны рабочӧйясӧс бур качествоа продуктаясӧн да скодитана нормаяс серти снабжайтӧм, 1938 да 1939 воясся декабрь да январь тӧлысьясын чинтіс рабочӧйясӧс снабжайтан норма питаниеӧн важнӧй видъяс кузя (пызь, йӧв, яй, лук, рис, сахар) 20—25 прӧчент вылӧ.

Концессионерӧн кӧсйысьӧмъяссӧ систематическӧя нарушайтан фактъясыс, кодъясӧс вылынджык вайӧдӧма, сэтшӧм бесспорнӧйӧсь, мый нефтянӧй концессияса представительяс Нийя, Мурата да Масуда господинъяслы быть лои кырымавны сійӧ нарушениеяссӧ засвидетельствуйтысь актъяс.

Москваын нефтянӧй концессияса представитель 1939 вося февраль 3 лунся 634 номера письмӧын, кодӧс вӧлі адресуйтӧма Топливнӧй промышленность кузя Народнӧй Комиссариатлы, эскӧдіс, мый февраль 1 лунсянь рабочӧйяслы продуктаяс кутасны сетавсьыны рабочӧйяс профсоюзлӧн коллективнӧй договорӧн предусмотритӧм нормаяс серти да, мый концессионер, места вылын товаро-продуктаяс эмлун дырйи, сетас рабочӧйяслы норма серти и 1938 вося декабрь тӧлысьын да 1939 вося январь тӧлысьын наӧн тырвыйӧ получиттӧм продуктаяс. Но, гырысь запасъяс эмлун вылӧ видзӧдтӧг, нефтянӧй концессия не сӧмын эз сет рабочӧйяслы 1938 вося декабрь тӧлысьын да 1939 вося январь тӧлысьын наӧн тырвыйӧ получиттӧм продуктаяс, но 1939 вося март тӧлысьсянь вылысь заводитіс сетавны продуктаяссӧ чинтӧм норма серти.

Концессионнӧй договорлӧн 31-ӧд параграф предусматривайтӧ, мый концессионерлӧн эм право кыскыны удж вылӧ средней да низшӧй квалификацияа японскӧй рабочӧйясӧс обшӧй рабочӧй лыд серти 25 прӧчентысь не унджык. Но концессионер систематическӧя быдногыс ухищряйтчӧ нарушайтны договорлысь сійӧ параграфсӧ. Сідз, например, 1938 вося август тӧлысьын концессия вылын вӧлі 43,6 прӧчент японскӧй рабочӧй, концессионнӧй договор серти полагайтчысь 25 прӧчент пыдди.

Сы вылӧ видзӧдтӧг, мый сы вылӧ пуктӧм сӧветскӧй органъяс, концессионнӧй договор олӧмӧ пӧртӧмӧн сетӧны концессионерлы колана мында рабочӧйӧс, концессия быд ногыс уклоняйтчӧ удж вылӧ найӧс примитӧмысь, договорӧн установитӧм нормаысь вывті Японияысь рабочӧйясӧс вайӧм могысь.

Нефтянӧй концессионнӧй общество заявка серти, 1937 воын сӧветскӧй организацияяс вербуйтісны обществолы 1.700 сӧветскӧй рабочӧйӧс да вайӧдісны найӧс Владивостокӧ. Но концессионер 64 лунчӧж июль-август тӧлысьясын эз примит рабочӧйясӧс. 1938 воын разнӧй предлогъяс улын общество сідз жӧ отказывайтчис примитны сылы вербуйтӧм сӧветскӧй рабочӧйясӧс да настаивайтіс Японияысь рабочӧйясӧс вайӧдны разрешитӧм вылын. Сійӧ вайӧдіс сыӧ, мый Топливнӧй промышленность кузя Народнӧй Комиссариатлы концессионер мыжвӧсна сӧветскӧй рабочӧйяслӧн вынужденнӧй прогул кадӧ лои убытка 2 миллион кымын шайт. Колӧ сідз жӧ артыштны, мый, обществолысь заявка выполняйтӧмӧн, сӧветскӧй органъяс выделитісны рабочӧйясӧс сӧветскӧй предприятиеясын уджалӧмысь, мыйӧн вӧлі вӧчӧма ущерб СССР-са народнӧй овмӧслы да, сысь кындзи, гырысь воштӧмъяс лои аслыс рабочӧйяслы, сы вӧсна мый семьяясыскӧд тшӧтш ылысянь локтӧмӧн, найӧ дыр вӧлі ны уджтӧмӧсь да эз получайтны тыр удждон.

1939 воын уджалан вын набор йылысь вопрос кузя сёрнитӧмӧн Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат лыддьӧ, мый тайӧ случайын тырвыйӧ кывкутӧ концессионер, кодi нюжӧдӧ сёрнитчӧмъяс профсоюзкӧд коллективнӧй договор вӧчӧм кузя, кодӧс предусмотритӧма концессионнӧй договор 30-ӧд параграфӧн. Коллективнӧй договортӧг Топливнӧй промышленностьса Наркомат оз вермы вербуйтны концессия вылӧ рабочӧйясӧс, сы вӧсна мый рабочӧйяс, уджалан условиеяссӧ тӧдтӧг, отказывайтчӧны мунны Войвыв Сахалинӧ.

А мый инмӧ коллективнӧй договор вылысь вӧчӧм йылысь нефтянӧй концессиялӧн профсоюзъяскӧд сёрнитчӧмъясӧдз, то ССР Союзса правительственнӧй органъяс оз вермыны нажимайтны профсоюзъяс вылӧ, сы вӧсна, мый сійӧ эм общественнӧй организация да профсоюзлӧн концессионеркӧд взаимоотношениеяс частнӧй характераӧсь.

Сӧветскӧй правительство вермас сӧмын констатируйтны, мый аслас действиеяснас концессионер заставляйтӧ рабочӧйясӧс профсоюз пыр водзсасьны концессионерӧн ассьыс кӧсйысьӧмъяссӧ систематическӧя нарушайтӧмлы паныд, кодъясӧс (кӧсйысьӧмъяссӧ) предусмотритӧма уджалан условиеяс кузя концессионнӧй договорлӧн 30-ӧд параграфӧн.

13. Медбӧрын, Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат оз вермы не пасйыны, мый нефтянӧй концессионнӧй обществоӧн концессияса продукцияяс японскӧй военнӧй нефтетранспорт вылын Японияӧ нуӧм сідз жӧ вӧлі иностраннӧй корабльяслӧн воӧм кузя да найӧ экипажлӧн берег вылӧ чеччылӧм кузя СССР-ын действуйтысь правилӧяс нарушайтӧмӧн.

Индӧм транспорт вывса командиръяслӧн самочиннӧй да вызывающӧй действиеяс эз ӧтчыд кыпӧдлыны ССР Союзса правительстволысь Японияса правительстволы представитчӧмъяс да протестъяс.

Вылынджык став висьталӧмсьыс тӧдчӧ, мый японскӧй концессионеръяс систематическӧя нарушайтӧны концессионнӧй договоръяс, СССР-ын хозяйственнӧй деятельность кузя сэтшӧм жӧ условиеяс аслыныс обеспечитны зільӧмӧн, кутшӧмъяс насаждайтсьӧны Японияӧн оккупируйтӧм Манчжурияын. Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат оз лыддьы колана-ӧн доказывайтны сэтшӧм зільӧмъясыслысь нелепостьсӧ да висьталӧ, мый Сӧветскӧй правительство кутас пресекайтны концессионнӧй договоръяс да сӧветскӧй законодательство нарушитны зільӧмъяс.

Японияӧн паськӧдан сёрнияс сы йылысь, мый СССР быттьӧ зільӧ бырӧдны японскӧй концессионнӧй предприятиеяслысь Войвыв Сахалинын деятельностьсӧ, эмзлостнӧй вымысел. Сӧветскӧй правительство воддза мозыс сулалӧ концессионнӧй договоръяс, сідз жӧ, кыдзи и став мукӧд договоръяс, стӧча соблюдайтан база вылын. Японскӧй концессияяслӧн Войвыв Сахалинын успешнӧй удж тырвыйӧ позян концессионнӧй договоръяс наӧн стӧча соблюдайтӧмӧн.

Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат отвергайтӧ японскӧй концессияяслысь незаконнӧй действиеяссӧ защитник ролын выступайтысь японскӧй правительство заявлениеясын кутшӧм кӧ подувъяслысь эмлун. Японскӧй правительстволӧн татшӧм жӧ нелойяльнӧй поведение эм и мукӧд вопросъясын. Японскӧй правительство босьтіс аслас защита улӧ Мацуи Докиард фирмаӧс, кодi, 1936 воын куим пароход стрӧитӧм вылӧ СССР-сянь заказ примитӧмӧн да 1.647.650 иена аванс получитӧмӧн, 1938 воын не сӧмын ӧтказитчис сдайтны СССР-лы стрӧитӧм пароходъяс, но и ӧтказитчис мынтыны договорӧн предусмотритӧм неустойка, весиг ӧтказитчис получитӧм аванс бӧр сетӧмысь.

Японскӧй правительство грубӧя нарушитіс КВЖД вузалӧм йылысь соглашение дінӧ отношениеын аслас торжественнӧй босьтӧм кӧсйысьӧм, 1938 вося март тӧлысьын 5.981.625 иена мында медбӧръя платежысь ӧтказитчӧмӧн да и ӧнӧдз на сійӧс эз мынты.

Сэк, кор японскӧй правительство ачыс нарушайтӧ ассьыс кӧсйысьӧмъяссӧ да ассыс гражданасӧ поощряйтӧ сійӧс жӧ вӧчны, сӧветскӧй правительство да став сӧветскӧй хозяйственнӧй организацияяс век пӧртлісны олӧмӧ ассьыныс став кӧсйысьӧмъяссӧ да водзӧ оз кӧсйыны бӧрыньтчыны асланыс политика сійӧ принципъясысь.

Японскӧй странаысь протестсӧ сійӧ очевиднӧй необоснованность вӧсна вештӧмӧн, Иностраннӧй делӧяс кузя Народнӧй Комиссариат предупреждайтӧ японскӧй правительствоӧс, а сідз жӧ японскӧй концессионеръясӧс, мый сӧветскӧй правительство, асьыс обязательствояссӧ олӧмӧ пӧртӧмӧн кутас неуклоннӧя требуйтны японскӧй стороналысь вӧчӧм договоръяс строгӧя соблюдайтӧм да СССР-са территория вылын сӧветскӧй законъяс кывшутӧг олӧмӧ пӧртӧм.

Ответственнӧй редактор
И. Г. УЛЬЯНОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната № 17, редакция газеты „Коми комсомолец“. Телефон: 5—01.
Подписная плата: на 1 год—18 руб., на 6 мес.—9 руб., на 3 мес.—4 руб. 50 коп., на один мес.—1 руб. 50 коп.

Уполн. Главлита № 2381. Типография Наркомместпрома Коми АССР.